

Către:
Ministerul Sănătății Republicii Moldova
Mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri, 2

Urmare a examinării minuțioase a proiectului de lege privind Codul Sănătății, expus spre consultare publică de Ministerul Sănătății, Alianța Anticorupție exprimă aprecierea pozitivă față de unele propuneri anterior înaintate și luate în considerație precum și față de saltul calitativ al proiectului, dar constată că proiectul nu se află la faza de finalizare și necesită a mai fi ameliorat.

Separat, considerăm că prevederile Codului de Etică sunt de o calitate necorespunzătoare și nu corespund standardelor internaționale din domeniul medical, el necesită a fi revizuit integral, precum și stabilită clar procedura și autoritatea aprobării sale.¹

Astfel s-au evidențiat o serie de curențe a proiectului vizat, și Alianța înaintează un set de propuneri, pe care rugăm a fi studiate și luate în considerare, precum și s-au anexat propunerile anterioare care merită atenție în special în privința revizuirii prevederilor Codului Etic:

1. Elaborarea unei note informative care ar însoți respectivul proiect de lege în care ar fi clar argumentată necesitatea, obiectivul și scopurile, beneficiile și costurile estimative;
2. Viața și sănătatea omului sunt valori supreme incontestabile, și, deci, se recomandă a fi tratate anume din această perspectivă, iar drepturile și libertățile omului constituie drepturi consfințite în Declarația Universală a Drepturilor Omului și Legea Supremă și sunt garantate și protejate la toate nivelele;
3. Deplasarea accentului de la pacient ca instrument juridic și economic, și punerea accentului pe ființa umană ca subiect central al prezentului proiect de lege;
4. Punerea accentului pe drepturile, libertățile pacientului și obligațiile și responsabilităților personalului medical și nicidecum invers, deși unele progrese sunt atestate;
5. Reformularea prevederilor legislative în vederea asigurării respectării demnității, onoarei, intimității și pudoriei pacientului;
6. Excluderea oricăror expresii discriminatorii, care ar putea limita sau îngreuna accesul sau solicitarea de servicii medicale, sau tratamente discriminatorii bazate pe etnie, sex, origine socială, statut public, vârstă sau diagnostic;
7. Armonizarea prevederilor proiectului la noțiunile utilizate de OMS și revizuirea unor interpretări discriminatorii și judicioase ce vin în contradicție cu drepturile și libertățile fundamentale ale omului și revizuirea noțiunilor din proiectul Codului de Sănătate înaintat spre examinare;
8. Lărgirea ariei serviciilor acordate gratuit și menționarea serviciilor acordate gratuit și contra cost;
9. Introducerea noțiunii de Cod de etică profesională și a principiului celerității în acordarea ajutorului medical, în special în privința acordării asistenței medicale de urgență, a confidențialității și protecției datelor cu caracter personal;
10. Comasarea unor articole, de exemplu art. 1 și 3 sunt repetitive, eliminarea prevederilor contradictorii, de exemplu art. 339 3(a) și 346, în privința adoptării codului de etică, revizuirea capitolelor și articolelor într-o reducere a enumerărilor excesive și cu prevederi repetitive și utilizarea

¹ International standards : <http://www.wma.net/en/30publications/10policies/c8/index.html>

Charte Européenne d'éthique médicale

<http://www.ceom-ecmo.eu/charte-europeenne-dethique-medicale-51>

<https://www.cma.ca/Assets/assets-library/document/en/about-us/PD04-06-e.pdf>

unui limbaj uniformizat, în corespundere cu cerințele enunțate în art.19 lit e) al Legii 780 /2001 privind actele legislative de exemplu *lucrator medical-farmaceut-farmacist-medic* ;

11. Reducerea utilizării excesive a unor termeni tehnici improprii domeniului medical;
12. Substituirea cuvîntului ocrotire cu protecție, începînd cu art. 1 și în continuare;
13. Introducerea în art.2 Noțiuni generale și explicarea noțiunilor: de ”pacient”, ”epidemie”, ”îngrijire paliativă”, ”diagnostic”, ”vaccinare”, ”handicap”, ”pronostic”, ”reacție adversă”, ”indicații”, ”contraindicații”, ”morbiditate”, ”terapie”, etc;
14. Enumerarea serviciilor suplimentare acordate copiilor, art.174
15. Eliminarea din proiect a noțiunilor irelevante și nespecifice domeniului medical, în special în privința produselor farmaceutice și dispozitivelor medicale;
16. Consultarea legislației comunicare și internaționale în domeniul medical și armonizarea legislației și practicii naționale în domeniul medical și raportarea acestora la cele mai înalte standarde;

La fel, un șir de propuneri speciale și redacționale sunt indicate în format de track-changes în versiunea proiectului remis Ministerului Sănătății

Reieșind din cele expuse propunem revizuirea prezentului proiect de Cod și luarea în considerare a celor expuse, precum și includerea propunerilor parvenite din partea societății civile și organizarea unor dezbateri și consultări publice în formă de focus-grupe cu publicul larg și reprezentativ, precum și ateliere de lucru cu specialiștii din domeniul medicinei, protecției drepturilor omului și anticorupției, exemple în acest sens servesc atelierile organizate de către Ministerul Educației și Ministerul Muncii.

Propuneri Alianța Anticorupție cu privire la proiectul legii ocrotirii sănătății

12.11.2014

1. Redenumirea legii în Legea Protecției Sănătății și respectiv, substituirea termenului în proiect;
2. Introducerea descrierii complete, exhaustive ale sistemului medical, a celui public în special, un exemplu în acest sens ar servi Codul Educației;
3. Recomandăm insistent organizarea unor largi consultări publice directe cu lucrătorii sistemului medical din RM, organizarea focus-grupelor cu pacienții în vederea elaborării unei legi comprehensive și acceptate de către grupurile țintă, inclusiv în vederea completării și perfectării proiectului de lege în cauză;
4. Punerea accentului pe drepturile și libertățile omului;
5. Redactarea unui Cod de Etică separat sau ad minima, anexat legii care ar fi complet, exhaustiv;²
6. Recomandăm divizarea prevederilor etice în cele ale lucrătorului medical și farmaceutic.
7. La examinarea practicii instituțiilor medicale colegiale și a practicii judiciare, considerăm că Colegiul Medicilor constituie structura abilitată să examineze și să sancționeze abaterile de la etica disciplinară și e mai puțin apropiat să i se defere cazurile de malpraxis, ale căror examinare, soluționare și sancționare revine instanțelor de judecată.
8. Luarea în considerare a recomandărilor emise de către experții OMS și a Băncii Mondiale;

² International standards : <http://www.wma.net/en/30publications/10policies/c8/index.html>

Chartre Européenne d'éthique médicale :

<http://www.ceom-ecmo.eu/charte-europeenne-dethique-medicale-51>

<https://www.cma.ca/Assets/assets-library/document/en/about-us/PD04-06-e.pdf>

9. Comasarea unor articole și expunerea mai desfășurată ale altor articole, în special din domeniul eticii;
10. Legea organică trebuie să fie procedura pentru adoptarea acestui proiect de lege.³

Un șir de propuneri speciale și redacționale sunt indicate în format de track-changes în versiunea proiectului remis Ministerului Sănătății, printre care:

Referitor la Art. 17

- 1) Preconizăm separarea eticii de bioetică, 2 disciplini diferite cu practică judiciară și disciplinară diferită. În caz de menținere a soluției comasării acestor 2 discipline, recomandăm denumirea de Comitet de etică și bioetică. Recomandăm introducerea mecanismului de suspendare, substituie și demitere a membrilor Comitetelor de etică și bioetică, cât și interacțiunile cu alte instituții, în special cu Colegiul Medicilor și Comitetul Național de Expertiză Etică pentru studiul clinic.

Reformulare: Articolul 17. Comitetele de etică și bioetică

- 1) În cadrul unităților medicale cu un număr de salariații mai mare de 10 unități se crează comitete de etică (bioetică), care activează în baza unui Regulament tip aprobat de Ministerul Sănătății;
- 2) Conducerea unităților medicale va asigura condiții adecvate pentru activitatea comitetelor de etică și bioetică;
- 3) Emiterea avizelor și recomandărilor în privința problemelor de etică profesională și dilemelor ce au sursa în progresul științei, în special în domeniul biologiei, medicinei, sănătății și unor domenii conexe.
- 4) Comitetul de etică și bioetică este un organ colegial format din persoane competente, cu o reputație profesională ireproșabilă și care reprezintă atât domeniul medical, cât și societatea civilă.
- 5) Membrii comitetului se numesc pe un termen prevăzut inițial în regulamentul, care nu va depăși 5 ani. Membrii comitetului nu pot activa mai mult de două mandate, cu excepția specialistului bioetician.
- 6) Toți membrii Comitetului sunt obligați să depună declarații de avere și de interese la 20 de zile de la numirea în funcție, către entitatea responsabilă de colectarea acestora;
- 7) Fiecare membru este obligat să evite, să prevină și să gestioneze cu maximă diligență apariția conflictelor de interese, iar în cazul apariției acestora să le declare în modul stabilit.

Art. 18 (3) Reformulare întru respectarea principiului separării bisericii de stat și respectării principiului nediscriminării, în acest sens, fie mențiunea Departamentul Cultelor a Mitropoliei Moldovei este eliminată, fie este substituită cu mențiunea reprezentanților cultelor religioase:

”Membrii experți ai Comitetului sunt desemnați de Secția Medicală al Academiei de Științe, Colegiul Medicilor, Societatea Științifică a Farmacologilor, Asociația Farmaciștilor, Agenția pentru Protecția Consumatorilor, cultele religioase, organizațiile non-guvernamentale pentru protecția drepturilor omului.

³ Constituția RM, art.36

Dreptul la ocrotirea sănătății

- (1) Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat.
- (2) Minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit.
- (3) Structura sistemului național de ocrotire a sănătății și mijloacele de protecție a sănătății fizice și mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii organice.

La art.18. Comitetul Național de Expertiză Etică pentru studiul clinic, este imperativă indicarea expresă a actelor emise de către Comitet și obligativitatea lor.

Redactarea art. 23. Normele de etică ale lucrătorului medical și farmaceutic

- 1) Lucrătorul medical și farmaceutic protejează sănătatea fizică și psihică a omului.
- 2) Lucrătorul depune eforturi întru micșorarea durerii în respectul pentru viață și demnitatea persoanei umane, fără discriminare, în timp de pace și în timp de război.
- 2) În exercitarea profesiei sale, lucrătorul medical și farmaceutic acordă prioritate intereselor sănătății pacientului.
- 3) Lucrătorul oferă pacientului, fără nici o discriminare, cea mai apropiată atenție și grijă necesară.
- 4) Lucrătorul tratează pacienții cu demnitate și respect.
- 5) Lucrătorul respectă secretul profesional și protejează datele personale.
- 6) Lucrătorul utilizează cunoștințele profesionale întru îmbunătățirea sau menținerea sănătății celorla care se încredințează lui, la cererea lor și nu poate în nici un caz să acționeze în detrimentul lor.
- 7) Protecția sănătății implică precăutarea constantă a menținerii integrității corporale a pacientului.
- 8) El nu va admite acte de tortură sau orice altă formă de tratament inuman și degradant. oricare ar fi justificarea lor, inclusive în orice situație de conflict civil sau military. El nici nu asistă și nici nu participă.
- 9) El practică profesia medicală și farmaceutică de o manieră competentă, integră și fără a dăuna.
- 10) Lucrătorul medical și farmaceutic este implicat în menținerea învățării pe viață și menținerea și îmbunătățirea cunoștințelor și aptitudinilor profesionale.
- 11) Lucrătorul rezistă oricărei influențe și interferențe/imixtiuni care ar putea să-I submineze integritatea profesională.
- 12) El refuză să participe ori să susțină practici care violează drepturile fundamentale ale omului.
- 13) Lucrătorul depistează și declară conflictul de interese apărut în decursul exercitării activității profesionale și le soluționează în interesul pacientului.
- 14) Evită promovarea oricărui alt serviciu, decât cel propriu, în scopul interesului personal și nu permite ca raționamentul să-i fie afectat de profitul precăutat sau discriminarea nejustificată.
- 15) În cazul determinării libere a costului serviciului medical neinclus în asigurarea medical, să ia în considerație atât natura serviciului, cât și abilitatea pacientului de a-l achita și să fie pregătit să discute aceste posibilități.
- 16) Conduita onestă cu pacienții și colegii este obligatorie, lucrătorul este obligat să denunțe autorităților abilitate orice informație despre practici care nu corespund eticii sau competenței profesionale ori persoane implicate în fraudă și înșălăciune.
- 17) Lucrătorului medical și farmaceutic îi este interzis să primească orice alte avantaje financiare sau alte stimulente doar pentru a trata preferential pacienții sau a prescrie produse specifice.
- 18) Lucrătorul medical sau farmaceutic nu poate, sub nici un motiv, să condiționeze diagnosticarea sau tratamentul pacientului, solicitînd de la acesta, de la tutore sau rudele sale, reprezentantului legal plăți neformale (neoficiale), precum și cadouri, servicii și alte avantaje.
- 19) Lucrătorul medical și farmaceutic este obligat să asigure pacientul cu toată informația de care este nevoie pentru a lua decizii în cunoștință de cauză cu privire la asigurarea lor medicală, îngrijirea lor medical și de a răspunde la întrebările acestora în cel mai apropiată modalitate posibilă.
- 20) Lucrătorul medical și farmaceutic este obligat să furnizeze orice asistență medical urgentă.
- 21) Dacă lucrătorul medical sau farmaceutic consideră că nu posedă suficiente cunoștințe sau experiență pentru a acorda asistență medicală calificată, conform standardelor aprobate, el este în drept să se consulte cu alți specialist sau va îndrepta pacientul la alt lucrător medical sau farmaceutic și/sau o altă unitate medicală de profilul corespunzător.

22) Lucrătorul este obligat să recomande doar ceea ce este în beneficiul pacientului. Dacă un serviciu recomandat în beneficiul pacientului este asigurat în sfera publică, atunci pacientul trebuie informat de acest fapt.

23) Lucrătorul medical și farmaceutic are obligația morală să aducă la cunoștința organelor publice competente orice situație care ar putea prezenta pericol pentru sănătate publică.

24) În perioada programului de lucru lucrătorii medicali nu pot fi antrenați în activități politice.

25) Lucrătorul medical și farmaceutic își exersează profesia cu conștiință, demnitate și independență în exercițiul raționamentului profesional și este obligat să mențină cele mai înalte standard ale conduitei profesionale și deontologice.